

22. IV. 1998

NÁRODNÁ RADA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

I. volebné obdobie

Číslo: 547/1998

991

N á v r h

poslanca Národnej rady Slovenskej republiky Roberta FICA

n a v y d a n i e

zákona o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi

Návrh uznesenia:

Národná rada Slovenskej republiky
s c h v a ľ u j e
návrh poslanca Národnej rady Slo-
venskej republiky Roberta FICA na
vydanie zákona o odškodňovaní
osôb poškodených násilnými trest-
nými činmi

Bratislava apríl 1998

N Á R O D N Á R A D A S L O V E N S K E J R E P U B L I K Y

I. volebné obdobie

N á v r h

Z á k o n

Z O

o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi

Národná rada Slovenskej republiky sa uzniesla na tomto zákone:

§ 1

(1) Zákon upravuje finančné odškodňovanie (ďalej len „odškodňovanie“ alebo „odškodnenie“) osôb, ktorým bola v dôsledku úmyselných násilných trestných činov (ďalej len „trestný čin“) spôsobená škoda na zdraví alebo iná ujma (ďalej len „poškodený“ alebo „poškodená“).

(2) Za poškodeného v zmysle tohto zákona sa považujú aj pozostalí, ktorým poskytovala alebo bola povinná poskytnúť výživu osoba, ktorej bola trestným činom spôsobená smrť.

(3) Na účely tohto zákona sa škodou na zdraví rozumie ublíženie na zdraví, ťažká ujma na zdraví a smrť spôsobené trestným činom spáchaným treťou osobou (ďalej len „škoda na zdraví“).

(4) Na účely tohto zákona sa inou ujmov rozumie len ujma spôsobená poškodenej trestným činom znásilnenia.

(5) Odškodňovaním sa v zmysle tohto zákona rozumie poskytovanie jednorazovej finančnej sumy poškodenému.

§ 2

(1) O odškodnenie môže požiadať poškodený, ktorý je občanom Slovenskej republiky, alebo osoba bez štátnej príslušnosti, ktorá má na území Slovenskej republiky povolený trvalý pobyt, ak ku škode na zdraví alebo k inej ujme došlo na území Slovenskej republiky.

(2) Na odškodnenie nie je právny nárok.

(3) Odškodňovanie sa neposkytuje v prípadoch, v ktorých bola poškodenému škoda na zdraví alebo iná ujma plne uhradená inak.

§ 3

(1) Poškodený môže požiadať o odškodnenie, ak v trestnom konaní nadobudol právoplatnosť rozsudok, ktorým sa páchateľ uznáva za vinného zo spáchania trestného činu, ktorým bola poškodenému spôsobená škoda na zdraví alebo iná ujma alebo rozsudok, ktorým sa spod obžaloby páchateľ trestného činu oslobodí, pretože nie je trestne zodpovedný pre nepříčetnosť a škoda na zdraví alebo iná ujma neboli poškodenému plne uhradené inak.

(2) Ak páchateľ trestného činu, ktorým bola poškodenému spôsobená škoda na zdraví alebo iná ujma, nie je známy, zdržiava sa na neznámom mieste alebo jeho trestnému stíhaniu bráni zákonná prekážka a škoda na zdraví alebo iná ujma neboli poškodenému plne uhradené inak, poškodený môže požiadať o odškodnenie len vtedy, ak výsledky vyšetrovania orgánov činných v trestnom konaní nevyvolávajú dôvodné pochybnosti o tom, že sa stal trestný čin, ktorým bola poškodenému spôsobená škoda na zdraví alebo iná ujma.

§ 4

(1) Na výpočet odškodnenia v prípade škody na zdraví sa primerane použijú ustanovenia príslušných právnych predpisov. ¹⁾

(2) Poškodenému sa v prípade škody na zdraví môže ako odškodnenie maximálne poskytnúť finančná čiastka predstavujúca rozdiel medzi výškou odškodnenia vypočítaného podľa odseku 1 a súčtom všetkých finančných čiastok, ktoré už poškodený obdržal ako náhradu škody na zdraví lebo o ktorých je opodstatnené sa domnievať, že ich obdrží.

(3) Ak o náhrade škody už bolo rozhodnuté právoplatným rozsudkom, pri výpočte a poskytnutí odškodnenia v prípade škody na zdraví sa vychádzalo z výšky spôsobenej škody na zdraví zistenej v rozsudku.

(4) Celková výška odškodnenia v prípade škody na zdraví poskytnutá podľa tohto zákona nesmie presiahnuť päťdesiatnásobok minimálnej mzdy stanovenej osobitným právnym predpisom. ²⁾

§ 5

Odškodnenie v prípade inej ujmy (§ 1 ods. 4) nesmie presiahnuť tridsaťnásobok minimálnej mzdy stanovenej osobitným právnym predpisom. ²⁾ Odškodnenie inej ujmy nevylučuje možnosť odškodnenia škody na zdraví spôsobenej tým istým trestným činom.

¹⁾ Napríklad vyhláška č. 32/1965 Zb. o odškodňovaní bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia v znení neskorších predpisov, Občiansky zákonník a pod.

²⁾ Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 90/1996 Z.z. o minimálnej mzde v znení neskorších predpisov.

§ 6

Pri výpočte odškodnenia podľa § 4 a 5 sa prihliada na sociálnu situáciu poškodeného, ako aj na to, do akej miery poškodený spoluzavinil škodu na zdraví alebo inú ujmu a aké opatrenia poškodený prijal, aby odškodnenie získal od páchatel'a trestného činu, ktorým mu bola spôsobená škoda na zdraví alebo iná ujma.

§ 7

(1) Odškodňovanie poskytuje na základe žiadosti poškodeného ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“).

(2) Písomnú žiadosť treba podať v lehote osemnásť mesiacov odo dňa spáchania trestného činu, ktorým bola spôsobená škoda na zdraví alebo iná ujma. Na žiadosti podané po tejto lehote sa nebude prihliadať.

(3) Ak rozsudok uvedený v § 3 ods. 1 bol vynesенý po lehote uvedenej v odseku 2, písomnú žiadosť treba podať v lehote šesť mesiacov odo dňa nadobudnutia právoplatnosti tohto rozsudku. Na žiadosti podané po tejto lehote sa nebude prihliadať.

(4) Poškodený môže žiadosť v lehotách uvedených v odsekoch 2 a 3 podať aj opakovane, ak to odôvodňujú okolnosti výpočtu a poskytnutia odškodnenia. Celková výška odškodnenia v tej istej veci škody na zdraví alebo inej ujmy nesmie presiahnuť výšku odškodnenia vypočítanú podľa § 4 a 5.

§ 8

(1) V žiadosti je potrebné uviesť meno a priezvisko poškodeného, dátum narodenia, bydlisko, rodné číslo a pripojiť k nej

a) právoplatný rozsudok uvedený v § 3 ods. 1 alebo iné posledné rozhodnutie orgánu činného v trestnom konaní o trestnom čine alebo o jeho oznámení; ak nemôže poškodený takéto rozhodnutie pripojiť, je potrebné aby označil orgán činný v trestnom

konaní, ktorý o trestnom čine naposledy konal a súčasne uviedol údaje o osobe podozrivej zo spáchania trestného činu, ktorým bola poškodenému spôsobená škoda na zdraví alebo iná ujma, ak je poškodenému takáto osoba známa,

b) údaj o škode na zdraví alebo inej ujme, ktorá mu bola spôsobená trestným činom, včítane údajov o rozsahu, v akom škoda na zdraví alebo iná ujma už bola uhradená alebo v akom je opodstatnené sa domnievať, že bude uhradená, alebo o ešte nevykonaných rozhodnutiach o náhrade škody na zdraví alebo inej ujme, ako aj údaje o opatreniach, ktoré poškodený prijal, aby odškodnenie získal od páchatel'a trestného činu, ktorým mu bola spôsobená škoda na zdraví alebo iná ujma,

c) údaje o svojich majetkových a zárobkových pomeroch.

(2) Poškodený je po podaní žiadosti povinný bezodkladne informovať ministerstvo o všetkých okolnostiach, ktoré majú vplyv na posúdenie jeho žiadosti, najmä o akejkoľvek čiastkovej úhrade škody na zdraví alebo inej ujmy, ku ktorej došlo inak ako podľa tohto zákona.

§ 9

(1) Pracovníci ministerstva sú pri preverovaní skutočností dôležitých pre rozhodnutie o podanej žiadosti oprávnení nahliadnuť do príslušných trestných spisov alebo požadovať od orgánov činných v trestnom konaní súčinnosť pri získavaní informácií, ktoré sú nevyhnutné pre rozhodnutie o odškodnení.

(2) Orgány činné v trestnom konaní sú povinné súčinnosť podľa odseku 1 poskytnúť.

§ 10

(1) Poškodený, ktorému bolo poskytnuté odškodnenie za škodu na zdraví alebo inú ujmu, je povinný do piatich rokov odo dňa, kedy mu odškodnenie bolo poskytnuté, odviesť na účet ministerstva všetky finančné čiastky, ktoré získal ako odškodnenie za

škodu na zdraví alebo inú ujmu inak, a to až do výšky odškodnenia poskytnutého podľa tohto zákona.

(2) Právo uvedené v odseku 1 zaniká, ak ho štát neuplatní v lehote dvoch rokov po uplynutí lehoty uvedenej v odseku 1.

(3) Na základe žiadosti poškodeného sa ministerstvo môže v mene štátu po uplynutí lehoty uvedenej v odseku 1 vzdať práva uvedeného v odseku 1, ak takýto postup odôvodňuje sociálna situácia poškodeného, rozsah spôsobenej škody na zdraví alebo inej ujmy a výška odškodnenia poskytnutého podľa tohto zákona.

§ 11

Orgány činné v trestnom konaní sú povinné informovať poškodeného, ktorému bola spôsobená škoda na zdraví alebo iná ujma v zmysle tohto zákona, o podmienkach odškodňovania upravených týmto zákonom.

§ 12

Tento zákon nadobúda účinnosť 1. januára 1999.

Dôvodová správa

Všeobecná časť

V roku 1997 bolo v Slovenskej republike zaevidovaných viac ako 90 000 trestných činov. Štatistiky, ako aj prognózy naďalej potvrdzujú okrem iného aj nárast násilných trestných činov, ktoré sú v celej štruktúre trestnej činnosti najnebezpečnejšie.

Za uvedenými číslami treba predovšetkým vidieť tisíce poškodených osôb, ktorým ani zďaleka nie je venovaná taká pozornosť, akú by si zaslúžili. Práve naopak. Obeť trestného činu sa dostala na okraj záujmu, jej práva sú iba deklarované. V skutočnosti sú to predovšetkým ľudia dodržiavajúci zákony, ktorí najviac trpia narastajúcou agresivitou a brutalitou páchatel'ov. Štátu sa nedarí presadiť filozofie, že stredobodom pozornosti celého trestného systému sa musí stať obeť trestného činu a nie páchatel'.

Predkladaný návrh zákona by mohol byť prvým krokom k reálnemu zlepšeniu katastrofálneho postavenia poškodených. Jeho prijatie by malo byť motivované touto skutočnosťou, ale aj tým, že okolité štáty majú efektívne mechanizmy odškodňovania obetí, ktoré sú podstatne štedrejšie ako systém upravený návrhom tohto zákona. Prijatie tohto zákona by rovnako mohlo byť chápané ako priblíženie sa k Európskemu dohovoru o kompenzácií obetí násilných trestných činov, ktorý bol otvorený na podpis v roku 1983 a ktorý nadobudol platnosť v roku 1985. Doteraz tento dohovor podpísalo 14 krajín Európy a 10 ho aj ratifikovalo.

Návrh zákona o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi možno charakterizovať nasledovne:

1. Návrh zákona zakladá štátnu kompenzáciu poškodených, ktorým bola v dôsledku ktoréhokoľvek násilného trestného činu spôsobená ťažká ujma na zdraví, ublíženie na zdraví alebo smrť, ako aj žien poškodených trestným činom znásilnenia.
2. Na kompenzáciu zo štátnych prostriedkov nemajú poškodení právny nárok, čo znamená, že záleží iba od vôle štátu, či kompenzáciu poskytne alebo nie. Táto vôľa štátu nemôže byť samozrejme vykladaná ako ľubovôľa, ale ako zodpovedný prístup k poškodeným, resp. pozostalým, ktorí v mnohých prípadoch z dôvodu poškodenia zdravia násilným trestným činom alebo dokonca smrťou poškodeného nedostávajú primerané odškodnenie (ak poškodený utrpí ublíženie na zdraví ako dôsledok útoku páchatel'a a nemá osobitné úrazové poistenie a páchatel' je buď neznámy alebo nemajetný, čo je už takmer pravidlom, poškodený má nárok iba na bezplatnú zdravotnú pomoc a nemocenské, ak je zamestnaný a riadne si platí dávky nemocenského a zdravotného poistenia; nemá však v takomto prípade žiadnu šancu získať bolestné, sťaženie spoločenského uplatnenia, stratu na zárobku počas trvania práceneschopnosti a po jej skončení, náhradu za stratu na dôchodku, atď.).
3. Štátne odškodňovanie má iba podporný charakter. Môže sa poskytnúť len vtedy, ak poškodený nezískal plné odškodnenie iným spôsobom (napr. od páchatel'a, z úrazového poistenia a pod.).

4. Maximálna výška odškodnenia je limitovaná najmä ustanoveniami príslušných právnych predpisov, ktorými sa upravuje výpočet napr. bolestného, strát na zárobku, pohrebného, atď., ako aj tým, že ak poškodený získa čiastočne odškodnenie napr. z poisťovne alebo od páchatel'a, štátne odškodnenie môže ísť len do výšky rozdielu medzi maximálnym možným odškodnením podľa príslušných právnych predpisov a už získaným odškodnením. Okrem toho, návrh zákona upravuje definitívne ohraničenie štátneho odškodnenia sumou nepresahujúcou päťdesiatnásobok minimálnej mzdy v prípade ublíženia na zdraví, ťažkej ujmy na zdraví a usmrtenia poškodeného a sumou nepresahujúcou tridsaťnásobok minimálnej mzdy v prípade trestného činu znásilnenia.

5. Zodpovednosť za realizáciu zákona by malo ministerstvo spravodlivosti SR, ktoré by v lehotách stanovených zákonom prijímalo žiadosti a súčasne dbalo o čo najhospodárnejšie nakladanie prostriedkov, ako aj o vymáhanie vyplateného odškodnenia, ak by poškodený po takomto štátnom odškodnení získal čo i len čiastočné odškodnenie od páchatel'a alebo z iného zdroja.

6. Poskytnutie odškodnenia má slúžiť k zlepšeniu sociálnej situácie poškodeného.

Pokiaľ ide o dopad tohto návrhu zákona na štátny rozpočet Slovenskej republiky, tento možno stanoviť iba odhadom. Okruh trestných činov, spáchanie ktorých by mohlo viesť k poskytnutiu odškodnenia sa zužuje na trestné činy vraždy, ublíženia na zdraví podľa § 221 a 222 Trestného zákona a znásilnenia. Podľa existujúcich štatistík by sa počet osôb, ktoré by mohli teoreticky požiadať o poskytnutie odškodnenia podľa tohto zákona, mohol pohybovať okolo 2000 ročne. Samozrejme časť poškodených by získala odškodnenie iným spôsobom, takže možno predpokladať, že podľa tohto zákona by mohla o odškodnenie požiadať približne 1/3 poškodených a dopad na štátny rozpočet možno odhadnúť na 6 - 7 000 000 Sk ročne. Agenda spojená s vybavovaním žiadostí by si vyžiadala štyri nové pracovné miesta na Ministerstve spravodlivosti SR s mzdovými nákladmi približne 1 000 000 Sk.

Návrh zákona by v prípade schválenia nadobudol účinnosť až 1. januára 1999. V tomto čase by mal byť platný už aj nový Trestný zákon, ktorý predpokladá zavedenie nových druhov trestov nespojených s odňatím slobody, čo by znamenalo primerané zníženie nákladov vynakladaných pri extenzívnom používaní nepodmienečného trestu odňatia slobody.

Návrh zákona bol prerokovaný s pracovníkmi Ministerstva financií SR z pohľadu jeho dopadu na štátny rozpočet SR. Vyjadrenie MF SR tvorí prílohu k tomuto návrhu. Návrh zákona nemá dopad na rozpočet obcí.

Pokiaľ ide o organizačné zabezpečenie, predpokladá sa, že s účinnosťou od 1. januára 1999 vznikne v štruktúre MS SR samostatný úsek poskytovania odškodňovania v zmysle tohto zákona. Celkový počet navrhovaných pracovníkov 4 pri neobsadení všetkých systematizovaných miest nebude pre príslušné ministerstvo znamenať organizačné problémy. Primerané organizačné zabezpečenie má podporiť aj obdobie do nadobudnutia účinnosti zákona, t.j. do 1. januára 1999.

Vyplnená doložka zlučiteľnosti návrhu zákona s právom Európskej únie je priložená.

Návrh zákona sa nedotýka oblasti, ktorá by bola predmetom medzinárodnej zmluvy alebo zmlúv, ktorými je SR viazaná. Danú problematiku upravuje Európsky dohovor o kompenzácií obetí násilných trestných činov z roku 1983, avšak SR tento dohovor ani nepodpísala ani neratifikovala, hoci značná časť krajín Európy už tak urobila.

Predložený návrh zákona je plne v súlade s Ústavou SR, ústavnými zákonmi a ostatnými zákonmi SR.

Problematika obsiahnutá v návrhu zákona nie je v slovenskom práve vôbec riešená. Táto okolnosť, ako aj skutočnosť alarmujúceho stavu v postavení poškodených si vyžadujú potrebu prijatia podobného zákona.

Osobitná časť

§ 1

Návrh zákona zužuje okruh osôb, ktoré môžu požiadať o odškodnenie iba na osoby poškodené na zdraví (úmyselné ublíženie na zdraví, ťažká ujma na zdraví) a na pozostalých v prípade úmrtia poškodeného ako následku úmyselného násilného trestného činu.. Škoda na zdraví alebo iná ujma musí nastať ako následok úmyselného násilného trestného činu. Podľa návrhu zákona nie je preto napríklad možné žiadať o odškodnenie v prípade nedbanlivostných trestných činov (najmä dopravné nehody), v dôsledku ktorých veľakrát dochádza k závažným ujмам na zdraví a k usmrteniu osôb.

Osobitne sa charakterizuje „iná ujma“ ako ujma spôsobená v dôsledku trestného činu znásilnenia. V tomto prípade nepôjde o spôsobenie škody na zdraví ako predpokladá ods. 3, ale o ujmu morálnu, psychickú a inú, ktorú žena - obeť trestného činu znásilnenia nepochybne utrpí.

Odškodnenie nie je dávkové, ale poskytne sa iba jednorazovo. To nevylučuje prípady upravené v § 7 ods. 4, kedy môže poškodený podať žiadosť v danej lehote opakovane, ak napríklad pri prvej žiadosti nie je spôsobilý presne stanoviť určitú časť škody, ktorá mu vznikla na zdraví (napr. pri dlhodobej pracovnej neschopnosti je síce možné stanoviť výšku bolestného, ale nie sťaženia spoločenského uplatnenia alebo straty na zárobku počas a po skončení pracovnej neschopnosti).

§ 2

Toto ustanovenie bližšie špecifikuje okruh osôb, ktoré sa môžu so žiadosťou obrátiť na Ministerstvo spravodlivosti SR.

Odseky 2 a 3 upravujú princípy, z ktorých návrh zákona vychádza, a to:

1. právnu nenárokovateľnosť odškodnenia a

2. subsidiaritu odškodňovania podľa tohto zákona.

Odškodnenie poskytnuté podľa tohto zákona by bolo formou sociálnej pomoci poškodenému, resp. pozostalým, ktorí sa v dôsledku škody na zdraví alebo inej ujmy dostane do nepriaznivej životnej situácie. Odškodnenie je však možné poskytnúť len vtedy, ak poškodenému nebola škoda na zdraví alebo iná ujma plne uhradená inak. Pôjde o prípady, kedy je poškodený úspešný pri vymáhaní náhrady škody od páchatel'a, má uzatvorené úrazové poistenie a pod. Hoci úrazové poistenie je osobný vzťah poškodeného s poisťovňou, ktorej platí úrazové poistenie, charakter odškodnenia upravený v tomto zákone vylučuje dvojité odškodnenie, t.j. súčasne podľa tohto zákona, ale aj plnenie poisťovne na základe poistnej zmluvy. To nemusí platiť, ak plnenie na základe poistnej zmluvy by iba čiastočne odškodnilo poškodeného. V takomto prípade by mohol byť poškodený odškodnený aj podľa tohto zákona, ale celková výška odškodnenia (plnenie poisťovne plus odškodnenie podľa zákona) nesmie presiahnuť maximálnu výšku odškodnenia, ktorá je stanovená pre prípad škody na zdraví (ublíženie na zdraví, ťažká ujma na zdraví, smrť poškodeného) vo výške päťdesiatnásobku minimálnej mzdy ($50 \times 2.700 \text{ Sk}$) a pre prípad znásilnenia (iná ujma) vo výške tridsaťnásobku takejto mzdy.

§ 3

Každý systém odškodnenia poškodených osôb je vystavený nebezpečenstvu zneužitia. Toto ustanovenie sleduje určité záruky proti zneužitiu tým, že od poškodeného sa vyžaduje, aby o odškodnenie požiadal v prípade známeho páchatel'a až po nadobudnutí právoplatnosti odsudzujúceho rozsudku alebo rozsudku, ktorým sa páchatel' oslobodí spod obžaloby pre nepričetnosť.

Osobitne citlivé sú prípady neznámeho páchatel'a alebo páchatel'a, proti ktorému nie je z viacerých dôvodov možný postup uvedený v odseku 1. Zahraničné právne úpravy sú v tomto smere mimoriadne priaznivo naklonené poškodeným, preto je aj v tomto návrhu zákona navrhované určité riešenie. Ministerstvo spravodlivosti v takýchto prípadoch musí vychádzať len zo záverov práce orgánov činných v trestnom konaní, zo znaleckých posudkov, resp. z iných dôkazov, ktoré sú v danom štádiu k dispozícii. Určitou zárukou, že prípady uvedené v odseku 2 sa nestanú predmetom zneužívania bude aj nenárokovateľnosť odškodnenia a postupne sa vytvárajúca prax odškodňovania.

§ 4

Aby pri výpočte odškodnenia podľa tohto zákona nedochádzalo k vytváraniu osobitného systému, navrhuje sa, aby ministerstvo vychádzalo z právnych predpisov, ktoré sa aplikujú pri stanovovaní výšky náhrady škody na zdraví alebo pri úmrtí poškodeného. Takto sa bude narábať s právnymi pojmami ako

- bolestné
- sťaženie spoločenského uplatnenia
- strata na zárobku počas trvania práceneschopnosti
- strata na zárobku po skončení práceneschopnosti
- náhrada za stratu na dôchodku

- náklady na výživu pozostalým
- účelné náklady spojené s liečením
- primerané náklady spojené s pohrebom.

Rovnako sa budú aplikovať ustanovenia Občianskeho zákonníka o náhrade škody na zdraví.

Samotné odškodnenie je potom dvakrát ohrozené, a to v odseku 2 tým, že ako odškodnenie v prípade škody na zdraví sa maximálne poskytne rozdiel medzi výškou odškodnenia vypočítaného podľa odseku 1 a súčtom všetkých náhrad, ktoré už poškodený obdržal alebo o ktorých je opodstatnené sa domnievať že ich obdrží. Tu sa majú na mysli predovšetkým náhrady škody, ktorých platenie bolo stanovené v splátkach a ministerstvo bude mať za to, že škoda bude splátkami plne uhradená vzhľadom na doterajšie splácanie a pod. Druhé ohrozenie spočíva v stanovení maximálnej výšky odškodnenia, ktoré je vôbec možné podľa tohto zákona poskytnúť (päťdesiatnásobok minimálnej mzdy).

§ 5

Maximálna výška odškodnenia v prípade trestného činu znásilnenia je stanovená sumou tridsaťnásobku minimálnej mzdy. V danom prípade nepôjde o odškodnenie škody na zdraví, ale určitej traumy zo spáchaného trestného činu.

§ 6

Toto ustanovenie uvádza okolnosti, na ktoré sa prihliada pri výpočte odškodnenia. Má súčasne nútiť poškodeného, aby prednostne hľadal odškodnenie u páchatel'a trestného činu.

§ 7

O žiadostiach na poskytnutie odškodnenia má rozhodovať Ministerstvo spravodlivosti SR, ktoré má na takúto činnosť najlepšie predpoklady a najmä skúsenosti vyplývajúce s rehabilitáciami a iným odškodňovaním.

Podávanie žiadostí o odškodnenie je obmedzované určitými lehotami. Lehota osemnásť mesiacov uvedená v odseku 2 má umožniť poškodenému, aby aj v prípade dlhodobej pracovnej neschopnosti bol spôsobilý riadne určiť, aká škoda na zdraví mu vznikla. Návrh zákona počíta aj so situáciou dlhého trestného konania. Ak lehotu uvedenú v odseku 2 nebude možné dodržať, pretože napríklad trestné konanie ešte neskončilo a nie je k dispozícii právoplatný rozsudok, odsek 3 upravuje novú šesť mesačnú lehotu plynúcu od nadobudnutia právoplatnosti takéhoto rozsudku.

Pokiaľ ide o odsek 4 pozri posledný odsek dôvodovej správy k § 1.

§ 8

V návrhu zákona bolo potrebné upraviť náležitosti žiadosti na poskytnutie odškodnenia, ako aj povinnosť poškodeného objektívne informovať ministerstvo o všetkých skutočnostiach, ktoré môžu mať vplyv na poskytnutie a výpočet výšky odškodnenia.

§ 9

Aby zodpovední pracovníci ministerstva mohli efektívne vybavovať žiadosti, musia mať k dispozícii určité oprávnenia smerom k orgánom činným v trestnom konaní. Podobná úprava súčinnosti je obvyklá.

§ 10

Odškodnenie podľa tohto zákona má slúžiť k zlepšeniu sociálnej situácie poškodeného, resp. pozostalých a nie zvýhodňovať niekoho zo vzťahu páchatel' - poškodený. Preto sa zakladá povinnosť poškodeného odvieť štátu v rozsahu poskytnutého odškodnenia to, čo poškodený obdržal pri náhrade škody. Toto ustanovenie ale súčasne pripúšťa, aby sa ministerstvo v mene štátu práva na vrátenie vyplateného odškodnenia vzdalo.

§ 11

Povinnosť orgánov činných v trestnom konaní informovať poškodených o podmienkach odškodnenia podľa tohto zákona je mimoriadne dôležitá a vyplýva zo snahy o zmenu filozofie postavenia poškodeného v trestnom systéme. Poškodený nemôže stáť v tomto systéme na okraji záujmu, ale musí byť stredobodom jeho pozornosti.

§ 12

Účinnosť zákona sa navrhuje dňom 1. januára 1999, aby nenastali problémy s organizačným, finančným a iným zabezpečením realizácie tohto zákona. Na tento zákon nemá žiadny vplyv pripravovaná rekodifikácia trestných kódexov.

DOLOŽKA ZLUČITELNOSTI NÁVRHU ZÁKONA S PRÁVOM EURÓPSKEJ ÚNIE

1. Navrhovateľ zákona: Robert Fico

2. Názov návrhu zákona: Návrh poslanca Národnej rady Slovenskej republiky Roberta Fica na vydanie zákona o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi.

3. V práve Európskej únie je problematika návrhu zákona: Problematiku neupravuje právo EÚ, ale Európsky dohovor o kompenzácií obetí násilných trestných činov z roku 1983 (Rada Európy), ktorým SR nie je viazaná, pretože ho neratifikovala ani nepodpísala.

4. Návrh zákona svojou problematikou: Nepatrí medzi prioritné oblasti aproximácie práva uvedené v čl. 70 Európskej dohody o pridružení a svojou problematikou nepatrí ani medzi priority odporúčané v Bielej knihe.

5. Charakteristika právnych noriem Európskej únie, ktorými je upravená problematika návrhu zákona: bezpredmetné

6. Vyjadrenie stupňa kompatibility s právnou normou Európskej únie: bezpredmetné

Ministerstvo financií SR
Odbor štátneho rozpočtu

Bratislava 20.4.1998

JUDr. Robert Fico, CSc.
poslanec Národnej rady SR

Bratislava

Vcc: Stanovisko k návrhu poslanca NR SR Roberta Fica na vydanie zákona o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi

Na Váš list zo dňa 20.4.1998 oznamujeme

1. Z legislatívnotechnického hľadiska:

K § 4 ods. 1 - V poznámke pod čiarou k odkazu 1) je potrebné za slovo "vyhláška" vložiť slová "ministerstiev zdravotníctva a spravodlivosti, Štátneho úradu sociálneho zabezpečenia a Ústrednej rady odborov" a na konci vypustiť slová "a pod.".

2. Z hľadiska finančných dôsledkov na štátny rozpočet (odškodnenie cca 6-7 mil. Sk a mzdové náklady cca 1 mil. Sk), požadujeme na strane 2 všeobecnej dôvodovej správy doplniť materiál v tom zmysle, že finančné požiadavky na štátny rozpočet súvisiace s realizáciou zákona v roku 1999 budú uplatnené Ministerstvom spravodlivosti SR v rámci rozpočtovej kapitoly pri zostavovaní návrhu štátneho rozpočtu na rok 1999 a budú posúdené Ministerstvom financií SR vo väzbe na rozpočtové zdroje.

Ing. Miloš Nosál, CSc.
riaditeľ odboru
štátneho rozpočtu

Pozmeňovacie návrhy k návrhu zákona o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi (TLAČ 991)

V § 8 sa vkladajú nové odseky 3 a 4, ktoré znejú:

/3/ Ministerstvo je povinné rozhodnúť o žiadosti do troch mesiacov odo dňa jej podania. V prípade okolností hodných osobitného zreteľa môže ministerstvo o žiadosti rozhodnúť do piatich mesiacov odo dňa jej podania. Poškodený musí byť upovedomený o dôvodoch predĺženia lehoty na rozhodnutie o žiadosti.

/4/ Odškodnenie možno žiadať len v prípade, ak škoda na zdraví bola spôsobená trestným činom spáchaným po nadobudnutí účinnosti tohto zákona. V prípade pochybností, kedy došlo k spáchaniu trestného činu, rozhodne ministerstvo.

Odôvodnenie:

K ods. 3 - Vzhľadom na odporúčanie prijaté v spoločnej správe je potrebné upraviť lehotu, v ktorej má ministerstvo rozhodnúť o podanej žiadosti. Návrh berie do úvahy situáciu, kedy ministerstvo nebude objektívne spôsobilé o žiadosti rozhodnúť v trojmesačnej lehote /komplikovaný prípad, problémy s dokumentáciou a pod./.

K ods. 4 - Aby nedochádzalo k pochybnostiam, na aký okruh trestných činov bude zákon aplikovateľný z pohľadu času, navrhuje sa úprava, aby o odškodnenie bolo možné žiadať len vtedy, ak ku škode na zdraví dôjde v dôsledku trestného činu spáchaného až po nadobudnutí účinnosti zákona, t.j. po 1. januári 1999. V praxi môže nastať situácia, kedy nie je známe, kedy presne došlo k spáchaniu trestného činu. V takomto prípade rozhodne ministerstvo, či zákon je na daný prípad aplikovateľný.

1. Miliara Lopkar
2. Schuöguarou' Dugan
3. Robert FICO
4. MARIA BARTOČIKOVÁ
5. PAVOL BAHNA
6. Anton Juris
7. MORIC
8. Jozef Prokeš
9. Š. SEPTAK
10. JAN CUDER
11. J. POKORNÝ
12. ROYAL KOMÁČ
13. EVA RUSNÁKOVÁ
14. Miralor Paolc
15. Martin Polák
16. Ladislav Hrušk
17. JÚLIUS BRACKO

[Handwritten signatures and initials corresponding to the list on the left]

NÁRODNÁ RADA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

I. volebné obdobie

Číslo: 547/1998

991 a

Spoločná správa

výborov Národnej rady Slovenskej republiky o prerokovaní návrhu poslanca Národnej rady Slovenskej republiky Roberta Fica na vydanie zákona o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi (tlač 991) vo výboroch Národnej rady Slovenskej republiky v druhom čítaní

Ústavnoprávny výbor Národnej rady Slovenskej republiky ako gestorský výbor pri rokovaní o návrhu poslanca Národnej rady Slovenskej republiky Roberta Fica na vydanie zákona o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi (tlač 991) podáva Národnej rade Slovenskej republiky v súlade s § 79 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 350/1996 Z.z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky túto spoločnú správu výborov Národnej rady Slovenskej republiky o prerokovaní uvedeného návrhu zákona:

I.

Národná rada Slovenskej republiky uznesením č. 1090 z 13. 5. 1998 prideliť návrh poslancu Národnej rady Slovenskej republiky Roberta Fica na vydanie zákona o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi (tlač 991) na prerokovanie:

- Ústavnoprávnemu výboru Národnej rady Slovenskej republiky,
- Výboru Národnej rady Slovenskej republiky pre financie, rozpočet a menu,
- Výboru Národnej rady Slovenskej republiky pre zdravotníctvo a sociálne veci a
- Výboru Národnej rady Slovenskej republiky pre obranu a bezpečnosť.

Uvedené výbory prerokovali predmetný návrh zákona v lehote určenej uznesením Národnej rady Slovenskej republiky.

II.

Gestorský výbor nedostal do dňa 26. júna 1998 žiadne stanoviská poslancov Národnej rady Slovenskej republiky, ktorí nie sú členmi výborov, ktorým bol návrh zákona pridelený, oznámené v súlade s § 75 ods. 2 a § 79 zákona Národnej rady Slovenskej republiky o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky.

III.

Návrh poslancu Národnej rady Slovenskej republiky Roberta Fica na vydanie zákona o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi (tlač 991) odporúčali Národnej rade Slovenskej republiky schváliť s pozmeňujúcimi a doplňujúcimi návrhmi tieto výbory Národnej rady Slovenskej republiky:

- Ústavnoprávny výboru Národnej rady Slovenskej republiky, uznesenie č. 651, z 9. júna 1998,
- Výbor Národnej rady Slovenskej republiky pre financie, rozpočet a menu, uznesenie č. 685, z 11. júna 1998,
- Výbor Národnej rady Slovenskej republiky pre zdravotníctvo a sociálne veci, uznesenie č. 466, z 10. júna 1998 a
- Výbor Národnej rady Slovenskej republiky pre obranu a bezpečnosť, uznesenie č. 419 z 24. júna 1998.

IV.

Z uznesení výborov Národnej rady Slovenskej republiky uvedených pod bodom III tejto správy vyplývajú tieto pozmeňujúce a doplňujúce návrhy:

1. K § 1

V odseku 1 vypustiť slová „alebo iná ujma“, v zátvorke vypustiť slová „alebo poškodená“, v odseku 3 v druhom riadku vypustiť slovo „a“, za slovom „smrť“ pripojiť slová „a znásilnenie“, odsek 4 vypustiť a odsek 5 označiť ako odsek 4. Slová „iná ujma“ vypustiť aj v ďalších ustanoveniach návrhu zákona.

V odseku 1 sa hovorí, že zákon sa týka prípadov, kedy bola spôsobená škoda na zdraví alebo iná ujma, pričom v odseku 4 sa ustanovuje, že pod „inou ujmu“ sa rozumie „len ujma spôsobená poškodenej trestným činom znásilnenia“. Prakticky sa kladie rovnosť medzi „inou ujmu“ a „znásilnením“. Preto by bolo vhodné túto skutočnosť vyjadriť aj v texte zákona spôsobom aký dávame na uváženie.

Návrh zákona vychádza z platného právneho stavu (čo je samozrejmé), podľa ktorého trestný čin znásilnenia sa môže spáchať iba na žene (§ 241 Trestného zákona) na čo nadväzuje tak text odseku 4 (spôsobená poškodenej) ako aj príslušná časť dôvodovej správy. Predložený návrh Trestného zákona však ráta so širším poňatím znásilnenia (§ 214, 215, 216), ktoré sa týka nielen ženy, ale aj osoby rovnakého pohlavia.

Zámer sledovaný návrhom zákona by bol dôslednejšie naplnený, ak by sa prihliadalo na toto širšie poňatie trestného činu znásilnenia, ktorý by sa nemal obmedziť iba na ženy, pričom argumentácia dôvodovej správy je vhodná aj pri tejto širšej konštrukcii trestného činu znásilnenia. Podotýkame, že ak by parlament prijímal navrhované znenie § 1 poslaneckého návrhu, po prijatí navrhovaného Trestného zákona by pravdepodobne bol nútený ho novelizovať v tom zmysle, v akom jeho úpravu dávame na uváženie.

Výbor Národnej rady SR pre financie, rozpočet a menu

Výbor Národnej rady SR pre zdravotníctvo a sociálne veci

Gestorský výbor odporúča schváliť.

2. K § 6

V § 6 v prvom riadku za slovo „prihliada“ vložiť slovo „najmä“ a v druhom riadku vypustiť slová „do akej miery poškodený spoluzavinil škodu na zdraví alebo inú ujmu“. Doterajší text § 6 označiť ako odsek 1.

K doterajšiemu textu pripojiť nový odsek 2 tohto znenia:

„(2) O odškodnenie sa nemôže uchádzať poškodený, ktorý si škodu na zdraví spoluzavinil trestnou činnosťou.“.

V navrhovanom texte § 6 sa rieši postavenie poškodeného, ktorý spoluzavinil svoju škodu. O odškodnenie teda by mohol požiadať aj poškodený, ktorý spoluzavinil svoju škodu.

Navrhovaná formulácia nie je veľmi šťastná, lebo nevylučuje, aby sa o odškodnenie nepokúšal aj ten poškodený, ktorý sa aktívne zúčastnil na trestnom konaní a pritom aj sám utrpel škodu na zdraví. Takáto možnosť (aj keď nejde o nárok) by sa mala vylúčiť. Ak pri spoluzavinení nejde o trestnú, ale inú činnosť, ktorá viedla k spoluzavineniu, na túto okolnosť by sa prihliadalo pri výpočte odškodnenia a preto navrhujeme v prvom riadku vložiť slovo „najmä“.

Výbor Národnej rady SR pre obranu a bezpečnosť

Gestorský výbor odporúča neschváliť.

3. K § 8 ods. 1

V písmene b) a v písmene c) slovo „údaje“ nahradiť slovom „doklady“.

Nezdá sa nám byť korektné, aby sme orgány Ministerstva spravodlivosti SR zťažovali zisťovaním údajov, ktoré sú uvedené v týchto ustanoveniach, pretože ministerstvo nemôže rozhodovať o rozpočtových prostriedkoch iba na základe údajov, ktoré uvedie poškodený vo svojej žiadosti, ale musí si zadovážiť príslušné doklady, ak túto povinnosť zákon neuloží poškodenému. Takáto situácia sa dotýka aj otázky pracovných síl.

Ústavnoprávny výbor Národnej rady SR

Výbor Národnej rady SR pre financie, rozpočet a menu

Výbor Národnej rady SR pre zdravotníctvo a sociálne veci

Gestorský výbor odporúča schváliť.

4. K § 9

Určiť lehotu, dokiaľ je ministerstvo povinné o podanej žiadosti o odškodnenie vydať rozhodnutie.

Úmysel navrhovateľa je, aby odškodnenie dostali osoby, ktorých sociálna situácia je taká, že odôvodňuje poskytnutie požadovaných finančných prostriedkov. Bolo by vhodné, aby sa poškodený v reálnom čase dozvedel, či spĺňa podmienky ustanovené zákonom, resp. aké rozhodnutie prijalo ministerstvo o jeho kauze.

Výbor Národnej rady SR pre financie, rozpočet a menu

Výbor Národnej rady SR pre zdravotníctvo a sociálne veci

Gestorský výbor odporúča neschváliť.

O pozmeňujúcich a doplňujúcich návrhoch odporúča gestorský výbor hlasovať:

a/ spoločne k bodom 1 a 3, ktoré navrhuje gestorský výbor schváliť,

b/ spoločne k bodom 2 a 4, ktoré navrhuje gestorský výbor neschváliť.

V.

Gestorský výbor na základe stanovísk výborov k návrhu poslanca Národnej rady Slovenskej republiky Roberta Fica na vydanie zákona o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi (tlač 991) vyjadrených v ich uzneseniach uvedených pod bodom III tejto správy a v stanoviskách poslancov gestorského výboru vyjadrených v rozprave k tomuto návrhu zákona v súlade s § 79 ods. 4 a § 83 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 350/1996 Z.z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky **odporúča Národnej rade Slovenskej republiky návrh poslanca Národnej rady Slovenskej republiky Roberta Fica na vydanie zákona o odškodňovaní osôb poškodených násilnými**

●